

Dežela, ki je izgubila svoje zaklade:

Nizozemska brez kolonij

Življenje na Nizozemskem je danes isto, kakor je bilo v časih pred vojno. Prihod nemških čet in petindvajseta vojna nista tega skoraj nič spremenila. Nihče se ne zveni za betonske bunkerje, ki so tu in tam postavljeni. Saj so jih že pred vojno tako omalovaževali, da so jih zidali brez strelskih lin. Zakaj pa potem so? »No — zakaj! Zato da naših vojakov ponoči ne bi zehlo!« K takemu naziranju je spadal tudi ves ostali vojaški aparat. Iz svojih otroških let (piše dopisnik »Neues Wiener Tagblatt«) se spominjam jako šegavega povelja nizozemske konjenice: »Klabastert op die Beester!« (Zlezite na živali). Le počemu se je Nizozemska s takimi povelji in takimi bunkerji sploh spustila v boj? Zanašala se je na pomoč Anglije in se dandanašnji se oglasi kaka beseda o prevaranem zaupanju — a sicer ni videti tu ničesar o vojni.

Pošastne lopate trebušnatih mlinov na veter cefrajo s hitrimi udarci decembrskega megla. Na prekopih so ostali čolni na svojih starih mestih. Pridvižni mostovi še zunaj cvilijo, kadar svoje roke nenadoma dvignejo v zrak. Vzdušni nasipov sanja romantični Amsterdam, ondi razmišlja mesto Leyden in trdno spi prejšnje prestolno mesto Haag. Trgi so zvrhani najrazličnejših rož. Celo pristanišča se niso nič spremenila. A kakšno je življenje in kakšna je bodočnost države, ki je izgubila vojno in vse svoje bogate kolonije, ki je živela v izobilju, ki si je nabirala bogastva v svojih skladiščih in si ni odrekla skoraj nobenega užitka? Je imela v oblasti vse največje letalske proge sveta in ki je nadzirala največje petrolejske koncerne; ki je imela izborna trgovsko brodovje in je vsemu svetu delila najdragocenejše surovine? Ki je izvedla prava čuda v obvladavanju prirode in vode in je priklenila k verigam jezer in nasipov morská tla? Ki je komaj z devetimi milijoni prebivalcev vladala imperiju v Vzhodni

Indiji in je dala tisočim krajem na zemlji svoj pečat?

Hude zadrege, globoke vrzeli

Vprašanje kolonij, ki je že pred vojno precej skrbelo državnike in ki so se pod čuječimi očmi Anglije, Amerike in Japonske ohranile kot država, ki je prišla na kant, se je razrešilo na jako bolesten način. Kolonije so izgubljene, bogastva so utonila in prekoceanski mostovi med tukajšnjo in ono drugo Nizozemsko so se podrlji. A izgubljena so tudi druga velika čezmorska tržišča, ki je od njih dobivala Nizozemska svoj kruh in mnogo živil in surovin. Iz dežele krav, jaje in sira, kjer so si z umetnimi sredstvi zgradili razkošno poljedelsko gospodarstvo, je morala nastati dežela, kjer si morajo veliko odreči, kar koli so si mogli prej Nizozemci vsak dan privoščiti. Vse to povzroča hude zadrege, ki narejajo globoke vrzeli po vsej deželi.

Z novimi razmerami pa je oživela čudovita romantika Spet se vozijo ljudje s kočijami ko nikjer drugje po svetu. Tudi zaloge usnja so se skrčile. A Nizozemec in Nizozemska ga ne pogrešata. Spet klopotajo pisane cikle po cestah, ko da se je čas za nekaj rodov povrnil v preteklost. Kako ti gre na smeh, ko opaziš pod hladno gubo debel, lesen čevlji! Kjer se da, tudi hladnih gub ni več, in ženska pokrivala so nadomeščena z nekdanjimi avbami. Povsod po deželi jih opaziš in pa široke, mahdrame hlače, modre in bele janke z rdečo pahovko, debele kučme in široka ženska krila z ličnim predpasnikom in modrim životkom. Nemara se življenje že odvrača od tiste mednarodnosti, ki je deželo odvrnilo od lastne zemlje in jo napravilo odvisno od tujine?

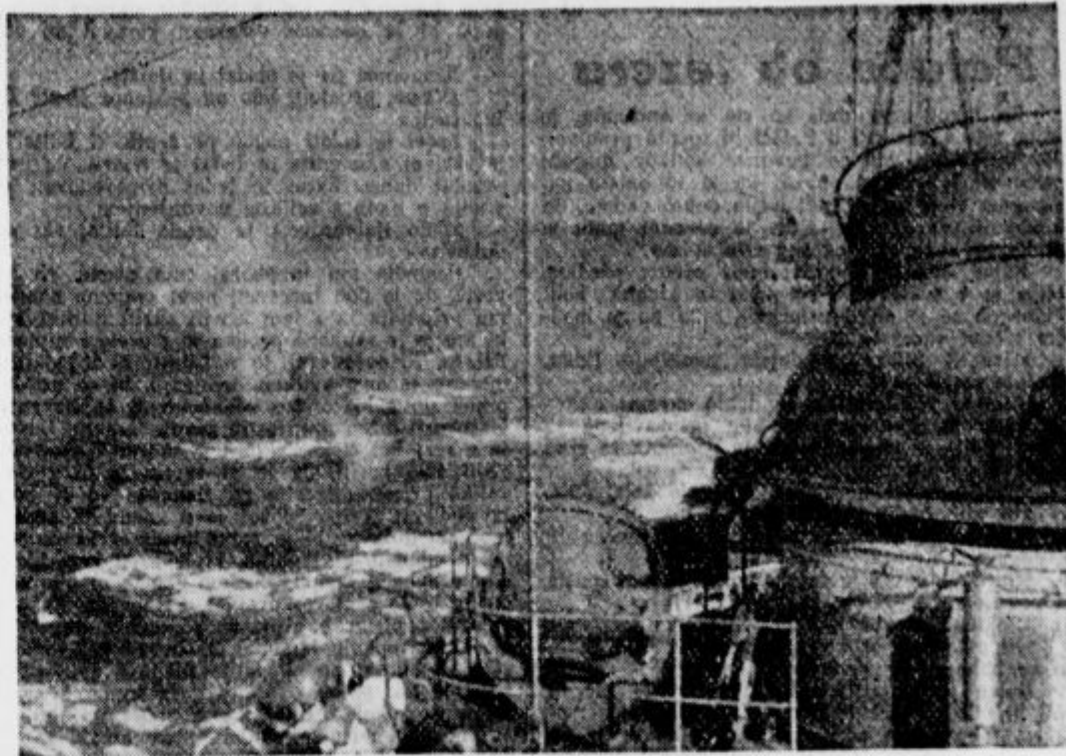
Iz pašnikov nastajajo njive

S samo romantiko pa se ljudstvo seveda ne bo nasitilo. Ali bo sploh moglo živeti brez kolonij in brez neizmernega čezmorskega bogastva? Če pogledaš na zelenjadne njive Nizozemske, ne izgubiš upanja in se sploh vprašaš, kako bi moglo biti ljudstvo v stiski! In potem še na tisoče kvadratnih metrov steklenih streh, ki se pod njimi tla potijo! Oči se ti kar leskečejo v razkošju samih barv. »Kar vidite tukajle,« mi je dejal neki Nizozemec, »je ena sama revščina, česar bi bilo prej vsakega Nizozemca sram.«

»Revščina,« sem si dejal in si ogledal do meter visoke krizanteme in dvajsete vrste arhidej. Nizozemec je pač opazil mojo osuplost, ker je povzel: »Saj je prav, da je taka revščina, veste, ker bi bili z rožami od lakote pomrli. Cvetje ne bi mogli jesti in drugih stvari ne bi imeli zadosti, odkar ni več kolonij in ni kupčevanja z izvenevropskimi državami.«

S tem je ta človek načel poglavitne zadeve nizozemskega gospodarstva. Kako se bo mogla država preživljati brez kolonij, zavisna le od svojih tal? Ali bo prišlo do lakote, do večne krušne karte, do popolnega uničenja cvetnih njiv? S temi vprašanji sem obsel voditelja kmetov Nizozemske. Začudil se mi je in dejal:

»Le tisti zro v skrbih v bodočnost, ki pra-

Oddelek italijanske mornarice v akciji proti sovražnim silam na Sredozemlju.

vijo, da devet milijonov ljudi ne bo moglo brez kolonij živeti na prostoru 33.000 kvadratnih kilometrov. Toda — kakšna pa je ta nizozemska zemlja. Vsa je pokrita z neizmernimi pašniki, z njivami samih rož in z lukeznim gospodarstvom, ki proizvaja skoraj vse le za izvoz. Kakih pravih kmetij na Nizozemskem ni bilo. Kmečki sinovi so po gozdovih Sumatre lovili opice in so na javi tržali banane, namesto da bi izrabili domačo zemljo in skrbeli za preskrbo s kruhom.

»Ali se more tozadevno kaj preurediti?«

»V poslednjih dveh letih,« je nadaljeval Nizozemec, »smo po nemškem zgledu že mnogo dosegli. Spremenili smo 100.000 hektarjev pašnikov v orno zemljo, kjer raste zdaj žito. Nadaljnji 75.000 ha pa še čaka te spremembe. Pridelovanje žita za kruh se je povečalo za 10 odstotkov. Nadaljno orno zemljo pridobivamo z osuševanjem Zaiderskega morja, in sicer smo iz površine 48.000 ha že izčrpali vodo, 4000 ha od te smo že posejali. Ker bomo skrčili pridelovanje rož, bomo pridobili njive za zelenjavo, sočivje, krompir. Če se bo ves sedanji gospodarski načrt posrečil, potem bo Nizozemska imela zadosti svojega kruha in drugih živil in bo mogla še kaj pridelkov izvažati. Seveda je cvetličnih nasadov precej manj, vendar še zmara toliko, da bo nizozemske cvetje lahko na prodaj v Nemčiji, na Švedskem, v Švici in na Ogrskem.

In kaj pravijo Nizozemci k vsemu temu? Pač se zavedajo, da jim življenje ne bo postlano na rožicah ko doslej, vendar bodo polagoma zaupali v svojo zemljo in se sprijaznili z njenimi sadovi. Kaj bodo pa šele rekli, ko bodo vedeli, da jim peki pečejo kruh iz njih lastne žita?

Kako pa je s trgovskimi tvrdkami? V mnogih so mize prazne in nameščenci ne vedo, kaj bi počeli. Mnogo se jih je s kovčegi odpravilo v vzhodne pokrajine, v zasedeno ozemlje Sovjetske Rusije, kjer si bodo ustanovili nove domove. Težko so se ločili od domovine, a kruh je kruh.

Nizozemska brez kolonij — huda usoda, vendar nobena nesreča!

Med naj sodobnejšimi in najresnejšimi slovenskimi publikacijami

so knjige založbe

»NAŠA POT«

Vsakemu izobražencu so neobhodno potrebne, ker mu odpirajo pravih pogledov v svet, zlasti na sodobne probleme življenja.

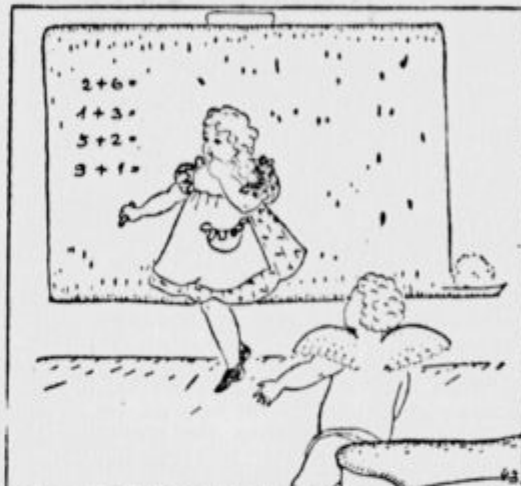
V Ljudski knjigarni dobite razne kolekcije knjig »Naše poti« po zmerni ceni.

Ne odlašajte, ampak takoj kupite knjige »Naše poti«

FANTEK V NEBESIH

TEKST IN SLIKANICE: DAGMAR KACER

43.

POTEM JE ANGELČEK LETEL V SOLO, DA JE VIDEL, KAJ JE S PRIJATELJICO BOZICO. TA ZOPET NI ZNALA, KAKOR PO NAVADI. HITRO JI JE POŠEPETAL PRAVI ODGOVOR.

44.

KOMAJ PA SE JE USEDLA, ŽE JE PARELJČEK POKAZAL ČRNO GLAVO IZZA NASLANJAČA IN JI PRIGOVARJAL, NAJ SE IGRA S PUNČKO POD KLOPJO.

Najlepša knjiga letošnjega leta bo »SLOVENEČEV KOLEDAR« Nad 200 strani — velja samo 20 lir.

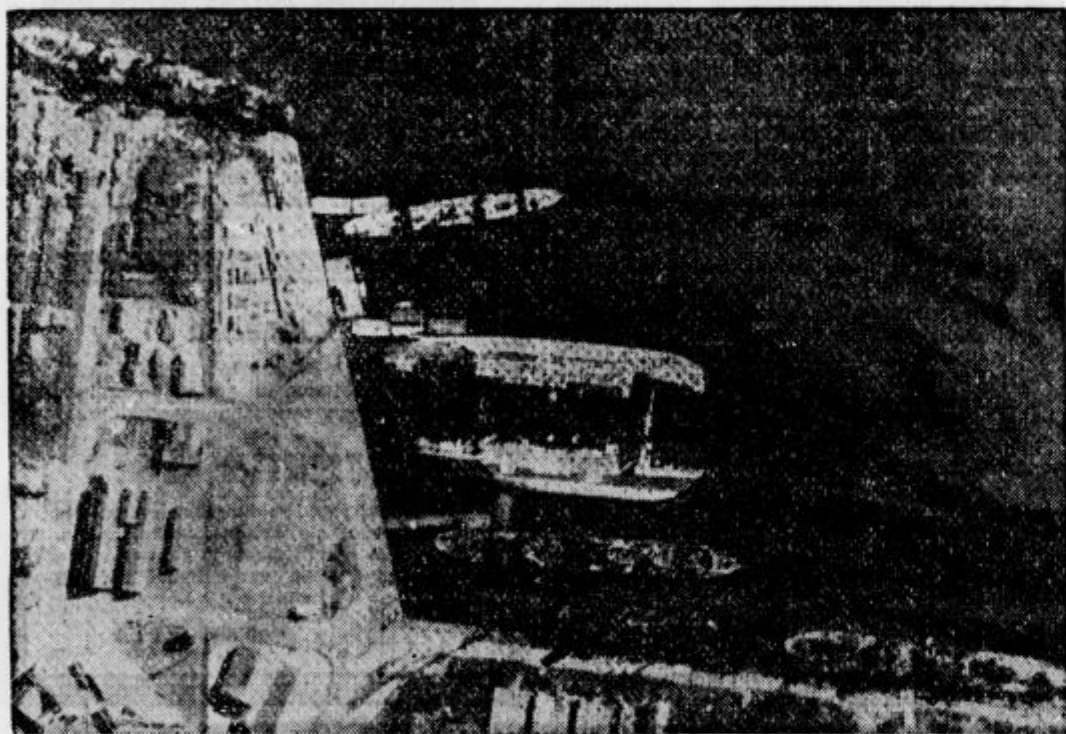
Dve važni novosti sta izšli danes

1. Gaspari: KOMEDIJE

Mladinske povesti z devetimi izvirnimi le-orezi O. Gasparija. 135 strani L 30 —

2. Blaž Svetelj: Slovenska stenografija, I. del: Poslovno pismo. 130 strani L 30 — Ta, nova učna knjiga stenografije, je namenjena za vse vrste šol, kakor tudi za privažno uporabo.

Založba »Ljudske knjigarn« v Ljubljani — Pred škofoj 5, Miklošičeva 5

Pristanišče Bougie po italijanskem bombardiranju: Dva velika parnika sta bila popolnoma razbita.

TOMAŽ POKLUKAR:

BELE ZVEZDE

Še enkrat se je pognal Matevž. Smuči so šumele po dolgem travniku, tu pa tam ga je švrknila vejica sadnega drevesa in že je stal pred železnimi vratmi. Tu je snel smuč i ter šel naravnost proti velikemu križu, kjer je zmolił očenaš za vse žive in rajne po očetovi in materini strani. Majdo se ni spomnil. Potem je stopi pred dedov grob in zasadil bakljo v sneg. Lansko leto tega ni storil, med letom pa je veliko premišljeval o svojih prednikih. »Jaka Andraž,« je bral na kamnu. Na snegu je zacvrčalo nekaj vrelih kapljic z baklje. Tu počivajo roke, ki so nas zibale, roke, ki so sejele in orale, oči, ki so bile 60 let uprte v zemljo in ki so se ozirale v nebo nad njo. Mi še vedno uživamo blagoslov njihovega dela. Bog jim daj večni mir, Bog blagoslovi mladike, ki so pogrnale na deblo Andraževih! Posebno Ančko, ki je že mati, pa Andrej, ki bo nocoj bral evangelij, pa Cirila, ki bo hodil po vaših stopinjah.

S težavo se je preril Matevž v cerkev. Bila je polna moč in fantov, žena in deklet; spredaj pred oltarjem so se gnetli otroci. Do malega vse je poznal, le za drobiž ne bi vedel povedati, h ka-

teremu ognjišču spada. Zdelo se mu je, da še ni bil nikjer drugje v cerkvi kakor tukaj pri Sv. Lovrenu. Na vseh oltarjih so gorele sveče, lestenec je blestel, tudi pri križevem potu so jih prižgali.

Po stari navadi je vzel organist na koru zvonček v roke in udaril dvanaškrat. Prav počasi in svečano je udarjal in ljudje v cerkvi so v mislih šli. Ko je udaril dvanaškrat, so vsi vedeli in čutili, da se je približala svečana polnočna ura. Potem se je oglasila pesem, ki jo je slišal pri vsaki polnočnici, kar pomni:

»Polnoči bije,
en glas pa vpije:
Čujte pastirci,
kaj se godi!«

Ločil je glas Vorinove Pepce, ki je bil cvileč, med moškimi pa ni pogrešal orjaškega basa Cepužovega Korina, ki je tem bolj užival, čim nižje je mogel zajemati. Tukaj poje vsak po svoje in ljudje so zadovoljni, če grejo vsi glasovi lepo vstrice in se ne prehitujejo. Kdo bi gledal na malenkosti, tem manj pa nocoj, ko pojo od srca.

Sploh je imel Matevž glede petja čisto svoje nazore: na mestnih koncertih je rad godrnjal in je slišal vsako pomankljivost, v romarski cerkvi nekoč pa so mu privrele solze v oči, ko je stal sredi kmetie in kmetov, jih videl, kako strmijo v čudežno podobo Matere božje in slišal, kako prepevajo o svojih nadlogah in prošnjah. Takrat mu je bilo čudno toplo pri srcu, hkrati pa nerodno, ker ni imel moči prikriti ganjenosti.

Preril se je do jaslje, da bi še enkrat videl drobne podobe: votlino v pečevju z božjo družinsko srečo v njej, pastirce, ovce, osla, vola in angela s svetlim napisom. Pa se je spet umaknil, zakaj sto in več oči je želelo gledati tja-kaj.

Po maši je dal smuč i na ramena in se vzpenjal s svojci v hrib. Mati je hvallala pevce, Ciril pa novo sunkno, ki je toplo grela. To bo nosil Ciril tudi na dan svoje poroke, za vse velike praznike bodočih desetletij, za svatovščine in pogrebe. Nad Pohorjem se je nabralo nekaj oblakov, zadaj za Kozjakom so migljale svetle zvezde kakor da bi še vedno šepetale o skrivnostih svete noči. Pod nogami je škripalo, ljudje pa niso čutili mraza, zakaj pot je bila strma in dolga.

Doma je narezala mati suhih klobas in rženega kruha. Tudi Matevž je prinesel nekaj na mizo: potico, ki mu jo je dala Majda na pot. Kaj več o svoji izvoljenosti ni pripovedoval. Sta se pa zato Andraž in žena tem dalje pogovarjala o dekletu, ki zna tako dobro mesti.

Obema se je zdela polica hudo dobra, toda presladka in preveč natrpna z dobrotami. Tudi Majda bi se jima zdela preveč lepa, preveč drobna in premlada, če bi jo spoznala.

Smuka na Klopnem vrhu

Na svetli dan so bili doma, na sv. Stefana pa je prišla Ančka z možem, ki bi rada pozdravila brata Matevža. Ze jutraj je zginitel v gozdu, opoldne ga še ni bilo nazaj. Dan je bil strupeno mrzel. Na svojih lahkih smučeh je bil Matevž na Klopnem vrhu in se razgledoval na vse štiri strani sveta. Posebno daleč ni videl, zakaj v dolinah je ležalo megleno morje. Tudi nebo je bilo zastrto, toda ne vedno. Če je posijalo sonce, so začarali vrhovi v svoji srebrni svetlobi, če pa se je skrilo za oblake, se je posvetil Matevž svojemu treningu. Dirjal je križem krašem, zdaj navkreber, zdaj navzdol, po mehkem prahu v gozdu, po spihanih grebenih in po muhastem srenu na prisojnih pobočjih.

To je dobro vedel, da je sedaj tudi Janez nekje na smučeh in da se pripravljata, da bi bil hitrejši od njega. Kadar koli se ga je spomnil, je začel z daljšimi koraki in s krepkejšim odraivanjem s palicami. Burja, ki je vlekla iz gozdov proti mlečnim grebenom, ga ni motila. Čim bolj je besnela, tem silnejše se je poganjal. Včasih mu je zabrisala oblake subega snega naravnost v obraz; Matevž se ni branil: samo oči je pripril in se smejal, kakor da gre za nagajivo igro med njim in med vetrom.

»Pihajte kolikor hočete, ugnali me ne boste!«

Naletel je na smučino, po kateri je sodil, da so ljudje nekje blizu. Stopil je v gaz in letel kakor lastavica nad vodo, zakaj rad bi vedel, koga je zamikalo danes sem gori. Poganjal se je za neznanca in jim sledil dobre pol ure. Potem jih je našel: družina mladih študentov se je stiskala pod košato smreko in bodla s smučskimi palicami zamrzo surovo maslo; hudo lačni so bili in premraženi; pod smreko so si poiskali zavetja.

»Človek dragi, sam Bog te je dal, povej nam, kje je ta in ta kočala?« so ga nagovorili. »Že ves dan hodimo, pa je ni in nile.«

»Tukaj je ni, fantje moji, eno uro ste hodili predaleč. Kdor vas je vodil, bi zaslužil odlikovanje! Če boste urni, vam jo pokažem.«

Krenili so nazaj. Matevž naprej, zgubljeni popotniki pa za njim. Na svo moč so se trudili, da bi se ga držali. Ta pa je jemale hude strmine naravnost in preko zametov pustil, da ga je neslo po zraku. Kadar so molele vejice v stezo in čakale, da bi očvrkale popotnika, jim je nastaval podleht, če pa ga je katera očvrknila po ledenih lelih, je zatulil v veter. Studente so se prevračali zadaj in klicali, Matevž je dirjal naprej in se spet vračal, zakaj Matevž je treniral.

»Naravnost tu gor se morate povzpeti, na grebnu boste zagledali kočalo.«

